

Nr 37 .

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1942 kl. 7 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) m. m.

Genom en den 27 februari 1942 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 144, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna, vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400),

2) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning samt

3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Propositionen avser *dels* ändrad ordning för anställande hos pastorat av biträde för skötseln av löneboställes skog, *dels* frågan om anslag ur kyrkofonden för avlönande av de i fredsorganisationen vid försvarsväsendet anställda prästerna, *dels ock* vissa ytterligare ändringar i ecklesiastik boställsordning m. fl. författningar.

A. Ändrad ordning för anställande hos pastorat av biträde för skötseln av löneboställes skog m. m.

Ecklesiastik fastighet, varav avkastningen är avsedd till avlöning åt prästerskapet i visst territoriellt pastorat eller som donerats till prästänkesäte, utgör enligt ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) löneboställe, medan sådan fastighet, vars avkastning i sin helhet ingår till kyrkofonden, utgör allmänt kyrkohemman. Enligt bestämmelserna i boställsordningen förvaltas de allmänna kyrkohemmanen omedelbart av stiftsnämnden.

Löneboställena åter äro för förvaltning överlämnade till vederbörande pastorat men stå under stiftsnämndens uppsikt. Stiftsnämnden har inom sig skoglig sakkunskap representerad och har därjämte hos sig anställd stiftsjägmästare med högre skoglig utbildning. Skötseln av de allmänna kyrkohemmanens skogar handhaves av vederbörande stiftsjägmästare. Den närmaste skötseln av löneboställes skog ombesörjes av ett hos pastoratet härför anställt biträde, som skall av stiftsnämnden godkännas. Såsom kompetensvillkor för sådant biträde stadgas i 44 § boställsordningen skoglig utbildning, varmed enligt uttalande av vederbörande riksdagsutskott vid bestämmelsens tillkomst avsåges lägst skogvaktar- eller därmed jämförlig utbildning. I särskilda fall kan likväl detta kompetenskrav eftergivnas och såsom biträde godkännas person med uteslutande praktisk erfarenhet i skogsskötsel. För andra fall åter, nämligen för vården av större boställsskog, kan — efter bestämmande av Kungl. Maj:t — fordras högre skoglig utbildning hos pastoratets skogsbiträde. På grund av föreskrift i 22 § instruktionen den 16 september 1932 (nr 425) för stiftsnämnd och stiftsjägmästare är det icke tillåtet för stiftsjägmästare att av pastorat mottaga uppdrag att vara biträde vid skötseln av löneboställes skog, men kan han efter medgivande av stiftsnämnden få åtaga sig uppdrag av pastorat att ombesörja försäljning av virke för löneboställe. Enligt 45 § boställsordningen skall löneboställes skog skötas efter hushållningsplan och skall sådan plan »med beaktande av att såvitt möjligt jämn avkastning erhålles» avse »utvinnande av det med hänsyn till skogens tillstånd bästa möjliga ekonomiska resultat». Skogshushållningsplan upprättas och fastställs av stiftsnämnden för en tid av, i regel, tio år (46 §) och skall utvisa, huru stor virkesmängd under planens giltighetstid får å skogen uttagas (47 §). Jämlikt 52 § första stycket boställsordningen må icke någon avverkning ske å löneboställes skog annat än efter utsyning av pastoratets för skogsskötseln anlitade biträde.

Genom lag den 7 december 1934 (nr 568) om ändrad lydelse av 45 och 52 §§ boställsordningen har härutöver i 45 § föreskrivits, dels att, där från naturskyddssynpunkt finnes vara av betydelse, att ek eller bok helt undantages från avverkning å löneboställes skog eller att ekskog eller bokskog på löneboställe eljest skötes på visst sätt, erforderliga bestämmelser härom skola intagas i hushållningsplanen för skogen, dels att för tillgodoseende av de allmänna intressen, som avses i bestämmelserna om skyddsskogar, Kungl. Maj:t äger beträffande viss boställsskog förordna om den inskränkning i rätten att bruka skogen, som av omständigheterna påkallas. Genom samma lag tillades i 52 §, andra och tredje styckena, särskilda föreskrifter i fråga om utsyning å löneboställes skog, som enligt skogsvårdslagen är att anse såsom svårförnygrad eller förklarats såsom skyddsskog. Förordnanden i här berörda hänseenden hava av Kungl. Maj:t meddelats dels den 13 december 1935 beträffande all skog å löneboställena inom Visby stift, dels den 4 december 1936 med avseende å all skog å löneboställena på Öland samt beträff-

fande särskilda boställsskogar inom Västerås, Härnösands och Luleå stift. Jämlikt härvid meddelade föreskrifter skall all utsyning av virke å ifrågasvarande skog verkställas av stiftsjägmästaren eller i dennes ställe av annan hos stiftsnämnden anställd person med högre skoglig utbildning. Är för visst fall å boställsskog fråga om avverkning allenast i mindre omfattning av virke antingen för löneboställets husbehov eller för visst särskilt församlingsändamål och finner stiftsjägmästaren avverkningen därav icke hava betydelse för de med förordnandena om de svärföryngrade skogarna eller skyddsskogarna avsedda syften, äger dock stiftsjägmästaren överlämna åt vederbörande pastorats skogsbiträde att i vanlig ordning verkställa utsyningen för denna avverkning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 april 1941 har *stiftsnämnden i Uppsala* hemställt om vidtagande av åtgärder för en sådan ändring av 44 § ecklesiastik boställsordning, att åt stiftsnämnderna överlämnades att tillsätta skogsbiträdena hos pastoraten och bestämma deras avlöning, dock med skyldighet för stiftsnämnderna att i ärendet inhämta pastoratets yttrande.

Stiftsnämnden har härvid framhållit bland annat följande:

För en god skogsskötsel vid de ecklesiastiska löneboställena vore det av största vikt, att de personer, som omhänderhade den omedelbara vårderna av dessa boställens skogar, vore väl skickade för sin uppgift.

Detta vore så mycket betydelsefullare, som stiftens storlek och mängden av de uppgifter, vilka åvilade stiftsjägmästarna, samverkade till att dessa s. k. skogliga biträden ofta under längre tidsperioder måste bli hänvisade åt sig själva, utan möjlighet att erhålla råd och vägledning för sitt handlande och utan det stöd i sitt arbete som stiftsjägmästarens personliga ingripande kunde innebära. Det vore därför synnerligen angeläget, att till skogliga biträden utsåges personer med god uppfattning och erfarenhet i skogliga frågor samt med gott allmänomdöme och av självständig läggning. I annat fall kunde de ej fylla sin uppgift såsom omedelbara vårdare av de ofta stora värden boställsskogarna representerade. Ehuru formellt anställda hos pastoraten vore sålunda de skogliga biträdena realiter stiftsnämndernas yttersta redskap vid dessas strävanden att uppbygga och vidmakthålla en god hushållning och vård å boställsskogarna.

De möjligheter stiftsnämnderna för närvarande ägde att utöva inflytande på tillsättandet av skogliga biträden i pastoraten vore ej överhövan stora. Enligt boställsordningen skulle visserligen valet av biträde vid skogsskötseln underställas stiftsnämnden, som sålunda alltid komme i efterhand. För att ej riskera att få sitt beslut upphävt efter av pastorat anförda besvär, syntes en stiftsnämnd ej hava annat val än att godkänna varje av pastorat anställd person, som hade formell kompetens ifråga om utbildning (statens eller därmed jämförbar ettårig skogsskola eller också högre skoglig utbildning), även om denne skulle vara ur reala synpunkter olämplig eller i varje fall klart underlägsen en annan medsökande. — — — En stor olägenhet hade varit, att de skogliga biträdena i regel innehade sina befattningar vid sidan av annan verksamhet. Tjänstens ofta utpräglade karaktär av bisyssla medförde gärna, att därmed följande uppgifter finge stå tillbaka för sådana

som hörde till vederbörandes huvudsakliga arbetsområde. En annan följd av befattningarnas tillfälliga karaktär vore, att de tenderade att beklädas av sådana personer, som ej kunnat skaffa sig någon fördelaktigare anställning.

Av chefens för ecklesiastikdepartementet uttalande i proposition nr 225 till 1938 års riksdag (sid. 45) om förhållandena i Visby stift ville det synas, som om stiftsnämndernas prövning och avgörande av pastoratens val av skogligt biträde skulle innebära betryggande möjligheter att upprätthålla nödiga kompetensfordringar för dessa uppdrag. Stiftsnämnderna syntes hitintills ej ha vågat lita på att så skulle vara fallet, varför de, av skäl som förut anförts, hellre syntes ha godkänt en icke önskvärd, ehuru formellt kompetent person, fastän en lämpligare hade kunnat erhållas, än att riskera ett underkännande hos Kungl. Maj:t i en fråga av denna för stiftsnämndernas prestige och arbetsmöjligheter särskilt ömtåliga och allvarliga art. Men även om stiftsnämnderna i detta avseende måhända ålagt sig en alltför stor återhållsamhet, kvarstode frågan, huru nämnderna skulle kunna åstadkomma de gruppvisa sammanslutningar av pastorat för utseende av gemensamt skogligt biträde som departementschefen — enligt stiftsnämndens uppfattning med rätta — förordnat såsom ett verksamt medel för att få i allo kompetenta kandidater till dessa befattningar. Stiftsnämndernas befogenhet inskränkte sig nämligen under alla förhållanden till att vägra godkänna valet av en påtagligt olämplig person, men några formella möjligheter att påverka personvalet i av stiftsnämnd önskad riktning funnes ej.

De relaterade olägenheterna med den nuvarande ordningen kunde icke avlägsnas med mindre än att åt stiftsnämnderna anförtroddes att tillsätta skogliga biträden samt att bestämma dessas avlöning. Siffror för befogenhet borde ligga i samma hand som tillsättandet bland annat därför, att möjlighet eljest skulle finnas för ett pastorat att bestämma en så låg ersättning, att det av stiftsnämnden utsedda skogliga biträdet ej skulle vilja åtaga sig uppdraget. Då det i allmänhet vore kyrkofonden, som — i egenkap av garant för prästlönekostnaderna — i sista hand finge svara för utgiften ifråga, vore det också ett i vidsträckt mening allmänt intresse, att hushållningen med de ecklesiastiska skogarna omhänderhades på ett sådant sätt, att dessa ej blott i nuet utan även i framtiden kunde lämna goda bidrag till det ändamål de tjänade. I betraktande härav syntes det väl motiverat, att en för dessa skogars uthålliga avkastning så väsentlig angelägenhet, som anställandet av deras vårdare utgjorde, lades i stiftsnämndernas händer. Den rätt att själv bestämma i dessa frågor, som nu tillkomme pastoraten, borde sålunda begränsas till en lagstadgad rätt att yttra sig i ärendet. — — —

I fråga om betydelsen för kyrkofonden av ändrade föreskrifter rörande skogsbiträdenas anställande har *stiftsnämnden i Uppsala* vidare anført i huvudsak följande:

Vid bestämmandet av den boställsavkastning, som funnes tillgänglig för prästlöneändamål, utginge man ej från den verkligen erhållna avkastningen utan från en för tio år i förväg, på sätt 10 § kyrkofondslagen föreskreve, uppskattad »normalavkastning». Det låge i sådana uppskattningars natur, att de måste göras med försiktighet. I särskild grad gällde detta beräkningen av skogens framtida avkastning, enär härvid obestämbara faktorer i stor utsträckning spelade in. Betecknande för skogsbruket vore, att man däri ej kunde skilja på kapital och avkastning, enär båda innefattades i det

å marken växande virkesförrådet. Kvantitativt sett kunde visserligen med nöjaktig säkerhet bestämmas, huru stor del av detta förråd, som under viss tidsperiod vore att betrakta såsom avkastning och sålunda borde lös-göras ur skogen. Men kvalitativt sett vore det knappast möjligt att säga, huru stor del av virkesförrådets värde, som under motsvarande tid rätteligen borde uttagas. Detta gällde i särskilt hög grad sådana skogsfastigheter, varå mogen skog i rikligare mängd förekomme tillsammans med yngre åldersklasser. Men även för den mogna skogen varierade värdet av en kubik-meter virke starkt allt efter trädens kvalité. I sålunda sammansatta skogar kunde ett till kvantiteten bestämt avverkningsbelopp därför uttagas på många olika sätt och lämna högst varierande värden allteftersom avverkningens tyngdpunkt förlades till skogsbestånd av mindre eller högre värde. De ecklesiastiska boställsskogarna räknades sedan gammalt och med rätta till landets i förhållande till arealen virkesrikaste och mest värdefulla, var-av även följde, att de hörde till de mest svårskötta i riket.

Vid upprättandet av hushållningsplaner samt vid beräkningarna av den normala avkastningen för en boställsskog under en kommande tioårsperiod, förutsattes, att den framtida avkastningens värde borde bli så jämn som möjligt med hänsyn till virkeskapitalets mer eller mindre onormala sammansättning. Detta kunde endast ske därigenom, att de värdefullare delarna av virkesförrådet, som på grund av en alltmera ökad knapphet och därav följande livligare efterfrågan vore föremål för en fortgående värdestegring, beskattades med så stor försiktighet, som omständigheterna med-gåve. Man beräknade sålunda att i första hand förlägga avverkningen till de kvalitativt sämre delarna av den äldre skogen samt, jämsides därmed, till medelålders och yngre bestånd i avsikt att därigenom höja dessas värdealstring. I den värdefullare äldre skogen inlades däremot i allmänhet endast svagare huggningar i syfte att tillgodogöra sig kvalitativt sämre trädindivider och därigenom för framtiden konservera denna del av virkesförrådet. I den mån tillgången på grövre virkessortiment minskade och avverkningarnas tyngdpunkt måste förläggas till yngre och mindre värdefull skog, kunde de sålunda sparade högvärdiga reserverna börja anlitas, varigenom den sam-lade avkastningen från skogen, oaktat minskad tillgång på äldre åldersklas-ser, skulle hålla sig uppe på en relativt hög nivå. Om däremot de värdefullare delarna av virkesförrådet uttoges på ett tidigare stadium, skulle avkastningen visserligen bli mycket hög, så länge avverkningarna kunde läggas på detta sätt, men därefter under en längre följd av år desto mindre. En så-dan avverkningspolitik kunde ej vara förenlig vare sig med kyrkofondens eller med något annat allmänt intresse.

Då man sålunda med tillämpande av här angivna synpunkter vid normaluppskattningsberäkningarna erhöle relativt låga rotvärden, innebure varje frångående i praktiken av den uppgjorda planen för avverkningarnas uttagande i riktning emot en hårdare beskattning av den värdefullare skogen, att pastoratet gjorde sig en icke avsedd vinst. Upprepade ingrepp, ut-över vad som förutsatts, i de värdefullare delarna av virkesförrådet, med därav följande besparingar av sämre, äldre skog eller med underlåtna gall-ringar till följd, måste resultera i att skogens värdealstrande förmåga vid 10-årsperiodens slut i motsvarande grad nedgått. Vid den förnyade normal-uppskattnings, som då ägde rum för nästa tioårsperiod, erhöles därför en minskad avkastning, vilket normalt finge till följd, att kyrkofondens till-skott till prästlönekostnaderna i samma mån ökades. Ett pastorat, som

genom att uttaga det i hushållningsplanen fastställda avverkningsbeloppet på ett emot planen för normalavkastningsberäkningen stridande sätt, gjorde sig sålunda lätt nog en vinst, under det att den minskning i värde-
alstrande förmåga, skogen därigenom undergått, vid tioårsperiodens slut vältrades över på kyrkofonden, vars storlek i sin tur garanterades av rikets samtliga skattebetalare.

Den omnämnda svårigheten att i skogsbruket särskilja kapital och avkastning gjorde det dock antagligt, att bakom de avvikelser, som ägt rum från planen för avverkningsbeloppets uttagande, i allmänhet ej låge ett klart medvetet syfte att göra en oskäligen vinst. Fall hade emellertid inträffat, när skogliga biträden av sina uppdragsgivare i pastoraten i klart vinstsyfte ålagts utföra stämplingar i rak strid emot stiftsjägmästarens skriftligen lämnade anvisningar. Då biträdena för sin utkomst vore mer eller mindre beroende av att stå väl med nämnda uppdragsgivare, hade de i allmänhet ej möjlighet att i sådana fall hävda en egen mening. — — —

Vid ärendets behandling i stiftsnämnden har ledamoten av nämnden, *professorn H. Pettersson*, ansett sig icke kunna biträda majoritetens ändringsförslag, enär stiftsnämnderna icke saknade medel att genomföra en tillfredsställande ordning på förevarande område, ehuru därför erfordrades betydligt mera arbete än vid användande av den föreslagna vägen, samt enär denna senare vore ägnad att minska pastoratens intresse för skogsvården och deras känsla av ansvar för densamma.

Över stiftsnämndens förslag hava yttranden avgivits av samtliga övriga stiftsnämnder, domänstyrelsen, den för utredning av de ecklesiastika löneboställes räntabilitet m. m. tillkallade sakkunnige, f. d. domänintendenten *P. B. Nilsson*, och kammarkollegiet, varjämte svenska landskommunernas förbund lämnats tillfälle inkomma med yttrande.

Stiftsnämnderna i Linköping, Skara, Växjö, Lund, Göteborg, Karlstad, Härnösand och Visby hava biträdt det av stiftsnämnden i Uppsala framlagda förslaget. Avvikande mening har härvid dock uttalats av två ledamöter i stiftsnämnden i Härnösand.

Stiftsnämnderna i Strängnäs och Luleå hava avstyrkt förslaget, stiftsnämnden i Luleå med instämmande i den av *professorn Pettersson* avgivna reservationen. Stiftsjägmästarna i båda dessa stift hava likväl i särskilda yttranden uttalat sin anslutning i sak till förslaget.

Stiftsnämnden i Västerås har ansett det vara tillfyllest allenast med ett tillägg till gällande bestämmelser av innehåll, att Kungl. Maj:t på förslag av stiftsnämnden skulle äga förordna, att vissa pastorat tillsammans skulle välja ett skogsbiträde.

För det närmare innehållet i de av stiftsnämnderna i Västerås, Skara, Växjö och Lund avgivna yttrandena lämnas å sid. 13—18 i propositionen en redogörelse, till vilken utskottet hänvisar.

Stiftsnämnden i Härnösand har, gentemot vad i *professorn Petterssons* reservation gjorts gällande, framhållit, att inom Härnösands stift förekommit ett fall, då av stiftsnämnden fattat beslut att vägra godkännande av pasto-

rats val av skogsbiträde blivit av Kungl. Maj:t upphävt. Fallet inträffade år 1933. Den till biträde utsedde innehade väl formell kompetens (skogssko-leutbildning m. m.) men ansågs av stiftsnämnden på grund av vissa kända omständigheter ändå olämplig. Vederbörande pastorat anförde besvär över stiftsnämndens beslut, och detta upphävdes av Kungl. Maj:t. Stiftsnämndens ståndpunkt i detta fall visade sig emellertid ganska snart hava varit den riktiga, ty det utsedda skogsbiträdet måste inom kort avskedas. Enligt stiftsnämndens förmenande kunde nämnden alltså med nuvarande ordning knappast vägra att godkänna antagande av ett skogsbiträde, därest det hade formell kompetens, även om det eljest ansåges olämpligt.

Domänstyrelsen har anfört, att det för skötseln av de ecklesiastika bostäl-lenas skogar vore av största vikt, att sådana anställningsformer för pastora-tens skogsbiträden tillämpades, att kompetenta och i övrigt lämpliga be-fattningshavare kunde erhållas för denna uppgift samt att domänstyrelsen med hänsyn därtill anslöte sig till stiftsnämndens i Uppsala föreliggande förslag.

Domänintendenten Nilsson har tillstyrkt förslaget.

Kammarkollegiet har i sitt yttrande helt anslutit sig till stiftsnämndens i Uppsala förslag.

Det huvudsakliga innehållet i sistnämnda två yttranden är återgivet å sid. 19—21 i propositionen, vartill utskottet hänvisar.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund har i ärendet anfört:

Såvitt styrelsen kunde finna, förtjänade de av stiftsnämnden i Uppsala framförda synpunkterna beaktande. En ändring i föreslagen riktning av 44 § ecklesiastik boställsordning kunde därför måhända ifrågasättas. Emellertid ville styrelsen framhålla, att man härutinnan borde framgå med en viss för-siktighet med hänsyn till den korta tid lagen ägt giltighet ävensom till det förhållandet, att den nuvarande ordningen, som uppehölle pastoratens in-teresse och ansvar för skogsvården, ur olika synpunkter givetvis ägde sitt värde.

Vid anmälan av ärendet i statsrådet den 24 oktober 1941 anförde före-dragande departementschefen, statsrådet Bagge, bland annat följande:

Av vad i ärendet anförts torde det vara uppenbart, att den nuvarande ordningen för anställandet av biträden för skogsskötseln vid de eckle-siastika löneboställena kan medföra betydelsefulla praktiska olägenheter vid vården av bostäl-lenas skogar, och att döma av vissa stiftsnämnders uttalanden ha sådana olägenheter även i en del fall uppkommit. För egen del finner jag det också i det allmännas intresse väl motiverat att, till stär-kande av förutsättningarna för ett gott samarbete mellan de lokala skogs-biträdena samt stiftsnämnderna och stiftsjägmästarna till gagn för skogs-vården på längre sikt, öka stiftsnämndernas inflytande på tillsättningen av ifrågavarande biträden. I likhet med flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna finner jag därjämte, att ett underlättande av möjligheterna att anställa ett gemensamt biträde för två eller flera pastorat kan vara

ägnat att främja rekryteringen å dessa biträdesbefattningar med för uppdraget lämpade personer. De från vissa håll framkomna farhågorna för att en reform av nu angiven innebörd skulle kunna förringa pastoratens intresse för skogsförvaltningen vid deras löneboställen förefalla mig icke befogade eller bärande. Det synes mig alltså angeläget, att en reform i åsyftad riktning kommer till stånd.

Sedan Kungl. Maj:t genom skrivelse samma dag begärt kyrkomötets yttrande i ärendet, anförde *kyrkomötet* i skrivelse den 25 november 1941 (nr 32) följande:

Den föreliggande frågan bör, enligt kyrkomötets mening, bedömas företrädesvis ur synpunkten, att pastoraten erhålla kvalificerade biträden för vården av boställsskogarna, vilkas avkastning i de flesta fall har avsevärd betydelse för kyrkofondens förmåga att fylla sina förpliktelser. En förutsättning härför är, bland annat, att, i ett större antal fall än hittills förekommit, flera pastorat hava gemensamt biträde. Då frivillig samverkan mellan pastoraten för sådant ändamål synes vara svår att åstadkomma, torde ett stärkande av stiftsnämndernas inflytande på biträdenas tillsättning vara nödvändigt för denna frågas lösande. Vad övriga pastorat angår synes även för deras del behov föreligga av en dylik anordning. På lång sikt sett torde härigenom även pastoratens verkliga intressen bliva tillgodosedda. Emellertid önskar kyrkomötet framhålla vikten av att, vid en lagstiftning av nu ifrågakommen innebörd, pastoraten tillförsäkras att få giva sin mening tillkänna om vederbörande sökandes lämplighet för befattningen i fråga.

På grund av vad kyrkomötet sålunda anfört förklarade sig kyrkomötet, med angivna förbehåll, icke hava något att erinra mot vad departementschefen härutinnan till statsrådsprotokollet uttalat.

I förevarande proposition anför *föredragande departementschefen, statsrådet Bagge*, följande:

»Då jag, på sätt framgår av mitt yttrande till statsrådsprotokollet för den 24 oktober 1941, funnit mig böra förorda en reformerad ordning för anställandet av pastoratens skogsbiträden, har jag icke förbisett, att de i ärendet påtalade missförhållandena äga ett visst omedelbart samband med det institut, normaluppskattningsinstitutet, varå det allmännas kontroll över pastoratsförvaltningen av löneboställena är fotad, och att dessa missförhållanden sålunda kunna sägas hava en vida allmänna grund än som omedelbart framginge av myndigheternas utlåtanden i ärendet. Den kritik, som — särskilt av stiftsnämnden i Lund — framförts mot förenämnda uppskattningsinstitut såsom den avsedda regulatoren för avgränsningen av kyrkofondens och de särskilda pastoratens ekonomiska intressen av bland annat den ecklesiastika skogsförvaltningen, läser ej heller kunna lämnas obeaktad. Jag förutsätter också, att all tillbörlig uppmärksamhet kommer att ägnas åt denna fråga vid den allmänna utredning rörande de ecklesiastika löneboställenas räntabilitet m. m., som för närvarande genom särskild sakkunnig på-

går. Tydligt är emellertid, att de förslag, vari berörda utredning kan komma att resultera, icke föregripas genom den begränsade reform, som här ifrågasättes. Jag anser fördenskull, att detta reformförslag nu bör fullföljas.

Vad angår de ändringar i ecklesiastik boställsordning, som påkallas för genomförande av reformen i fråga, torde de erforderliga bestämmelserna om stärkandet av stiftsnämndens inflytande vid tillsättningen av de skogligen biträdesbefattningarna hos pastoraten lämpligen böra införas i 44 §. Förutom nödiga redaktionella ändringar i nämnda paragraf synes kompletteringen av densamma dock allenast behöva avse ett upptagande däri av vissa allmänt normerande stadganden, nämligen angående behörighet för stiftsnämnden att i förekommande fall föreskriva ett sammanförande av två eller flera pastorat till ett distrikt med gemensamt skogsbiträde samt beträffande själva anställningsordningen och ordningen för bestämmandet av det arvode, som skogsbiträdet skall äga uppbära.

Då det gäller den närmare regleringen av anställningsordningen torde böra tillses, att den kyrkligt-kommunala karaktär, som dessa skogligen biträdesbefattningar för närvarande enligt den ecklesiastiska boställsordningen äga, i princip bevaras. I sådant syfte — och för tillgodoseende jämväl av vad kyrkomötet i sin skrivelse uttalat — synas pastoraten böra bibehållas vid rätten att själva i första hand företaga val av skogsbiträde. I avseende å prövningen av dessa val torde emellertid åt stiftsnämnden böra inrymmas en vidgad befogenhet, motsvarande exempelvis den, som enligt gällande lag om polisväsendet i riket av den 6 juni 1925 tillkommer länsstyrelse i fråga om borgerliga menigheters val av fjärdingsmän. Enligt sagda lag skall uppehållandet av fjärdingsmannaorganisationen alltjämt vara en *kommunal* angelägenhet och har fördenskull anställandet av fjärdingsman i första hand grundats på en valhandling av menigheten. Prövningen av den till fjärdingsman valdes lämplighet för denna befattning har emellertid överlämnats åt länsstyrelsen, som därjämte tillerkänts befogenheten att, därest kommunens val faller på olämplig person, själv utse den som skall vara fjärdingsman. Regeln har, för det fall att fjärdingsmannadistriktet består av blott en kommun, i polislagen fått den avfattningen, att den valde skall av länsstyrelsen förordnas till fjärdingsman, *där icke särskilda skäl annat föranleda*. Består distriktet av mer än en kommun och har kommunalförbund icke bildats, skola samtliga till detsamma hörande kommuner var för sig företaga val av fjärdingsman. Enas därvid kommunerna om valet, gäller i fråga om länsstyrelsens befogenhet vad nyss sagts om val i fjärdingsmannadistrikt, som består av blott en kommun. För det fall åter, att kommunernas val falla å olika personer, skall — såsom lagbestämmelsen lyder — en av de av kommunerna valde av länsstyrelsen förordnas till fjärdingsman, där icke särskilda skäl annat föranleda.

Den gällande ordningen för tillsättningen av fjärdingsman torde med fördel kunna på ytterligare en punkt tjäna till förebild vid regleringen av anställ-

ningsordningen för pastoratens skogsbiträden. Jämlikt lagen om polisväsendet i riket ankommer det på landsfiskalen att, då innehavare av fjärdingsmannabefattning skall tillsättas, före menighetens val avgiva yttrande angående de sökande med uttryckligt angivande beträffande varje sökande, huruvida landsfiskalen anser honom fullt lämplig för befattningen eller icke. Syftet med denna bestämmelse har varit att såvitt möjligt förebygga val av personer, som icke kunna godkännas av länsstyrelsen. Bestämmelsen om detta åt landsfiskalen uppdragna förhandsbedömande av de sökandes lämplighet till befattningen torde också ha visat sig verksam för tillgodoseende av angivna syfte. I avseende å pastoratens skogsbiträden bör tydligen det motsvarande förhandsbedömandet ankomma på stiftsjägmästaren.

Enligt för närvarande gällande i administrativ ordning utfärdade tillläpningsföreskrifter till den ecklesiastika boställsordningen — kungörelsen den 15 februari 1935 nr 19 — skall pastoratets val av skogsbiträde avse en tid av högst två år i sänder, där ej stiftsnämnden för visst fall medger undantag från denna regel. Har stiftsnämnden medgivit, att val av sådant biträde må gälla tills vidare, skall biträdet anställas med förbehåll om viss ömsesidig uppsägningstid. Med den av mig förordade omläggningen av anställningsordningen för biträdena torde bäst överensstämma, att stiftsnämndens utseende av viss person till här ifrågakommande uppdrag skall gälla tills vidare med rätt å omse sidor till uppsägning av anställningsförhållandet. Klart är emellertid, att denna uppsägningsrätt icke kan för pastoratens del bliva fri. För det fall att pastorat finner sig hava anledning till uppsägning av sitt skogsbiträde, måste sålunda givetvis såsom förutsättning för åtgärdens giltighet föreskrivas, att uppsägningen av stiftsnämnden godkännes. Det ligger å andra sidan i sakens natur, att där stiftsnämnden finner sig själv hava orsak att taga initiativ till uppsägning av skogsbiträde, en sådan rätt bör utövas med stor varsamhet och icke tillgripas för annat fall än då bitrådets bristande lämplighet för fortsatt anställning blivit klart ådagalagd.

Före stiftsnämndens bestämmande av skogsbiträdes arvode bör pastoratets yttrande härom inhämtas. Där ett gemensamt biträde skall utses för två eller flera pastorat, bör tydligen stiftsnämndens bestämmande av arvodet tillika innefatta ett angivande av den del därav, för vilken ett vart av de särskilda pastoraten skall ha att svara.

Därest vad jag här föreslagit vinner godkännande, skulle förfarandet vid stiftsnämndens utseende av skogsbiträdena hos pastoraten böra bliva ungefär följande. Stiftsnämnden bestämmer till en början, i vilken omfattning och på vad sätt pastoraten inom stiftet, med hänsyn till boställsskogarnas belägenhet, deras storlek och beskaffenhet i övrigt samt andra å frågan inverkan omständigheter skola i skogsförvaltningshänseende sammanföras till distrikt med gemensamt skogsbiträde. Sedan klarhet sålunda vunnits om biträdenas blivande tjänstgöringsområden, infor

stiftsnämnden yttrande från vederbörande pastorats kyrkoråd (boställsstyrelse) dels beträffande omfattningen av de göromål i pastoratets tjänst, som — utöver bestyret med virkesutsyningen å förekommande boställsskog — må befinnas böra uppdragas åt biträdet, dels ock beträffande beloppet av det arvode, som anses skäligen böra för uppdraget utgå. Efter det stiftsnämnden i dessa frågor träffat avgörande, har vederbörande kyrkoråd (boställsstyrelse) att rörande den eller de personer, som hos pastoratet må hava anmält sig såsom sökande till befattningen, inhämta stiftsjägmästarens yttrande över deras lämplighet för uppdraget. Härefter förrättas av vederbörande pastorat val av skogsbiträde. Sedan pastoratet om valresultatet gjort anmälan till stiftsnämnden, utser nämnden, med den fria prövningsrätt härförut sagts, den person, som skall av pastoratet såsom skogsbiträde anställas.

Utöver de huvudsakliga bestämmelserna av här angiven innebörd synes den nu föreslagna omläggningen påkalla jämväl visst tillägg till boställsordningens 58 §, som innehåller bestämmelser om fullföljd av talan mot beslut av stiftsnämnd. Paragrafen upptager bland annat stadgandet, att då stiftsnämnd meddelat beslut i ärende, som annorledes än genom besvär kommit under dess prövning, talan däremot må föras av pastoratet och innehavare av dess rätt. Stadgandet har av Kungl. Maj:t i regeringsrätten så tolkats, att klagan mot stiftsnämnds beslut i angivna slag av ärenden finge föras allenast av pastorat och innehavare av dess rätt. Sålunda har exempelvis, då stiftsnämnd vägrat godkännande av ett pastorats val av skogsbiträde, talan som enskild person anfört mot detta beslut ansetts icke kunna upptagas till prövning (Regeringsrättens årsbok 1933 not E 134). Då beslutanderätten i fråga om skogsbiträdenas utseende hädanefter skulle omedelbart tillkomma stiftsnämnden, torde skäl icke föreligga att förvägra sökande till dessa anställningar klagorätt mot myndighetens beslut. Vad vidare angår stiftsnämndernas blivande avgöranden om bestämmande i varje särskilt fall av arvodet för uppdraget, komma väl i regel dessa avgöranden att meddelas vid tidpunkter, då någon till arvodet berättigad icke ännu finnes. Men fråga om en arvodesreglering kan givetvis även uppkomma under anställningstiden för viss arvodestagare. Det kan knappast vara skäligt att för sådant fall förvägra denne besvärsrätt. En komplettering av besvärsbestämmelserna i 58 § i nu angivna hänseenden torde följaktligen böra äga rum.

En särskild med den här föreslagna omläggningen av tillsättningsordningen för pastoratens skogsbiträden nära sammanhängande fråga ber jag ytterligare få här beröra.

På sätt jag tidigare omnämnt finnes i 52 § boställsordningen såsom huvudregel stadgat, att avverkning å löneboställes skog ej må ske annorledes än efter utsyning av pastoratets för skogsskötseln anlitade biträde. Vid utövningen av denna sin för såväl skogsvården som pastoratets och

kyrkofondens ekonomiska intresse av boställsskogens avkastning i hög grad betydelsefulla funktion är skogsbiträdet enligt den för närvarande gällande författningsregleringen i allmänhet icke bunden av andra bestämmelser än dem, som i hushållningsplanen för boställsskogen finnas meddelade i fråga om storleken av den totala virkesmängd, som under planens giltighetstid får å skogen uttagas. Jag får erinra om, att enligt det för 1932 års riksdag genom propositionen nr 187 framlagda förslaget till ecklesiastik boställsordning skulle för varje boställsskog upprättas och fastställas en *avverkningsplan*, vilken borde utvisa den virkesmängd, som under planens giltighetstid finge uttagas. Bestämmelsen härom kompletterades med ett stadgande av innehåll, att den tjänsteman — i lagförslaget benämnd stiftsintendent — som enligt förslaget skulle hava att öva tillsyn över skogsskötseln, ägde meddela därutöver nödiga föreskrifter för skogsvården. Vid riksdagens behandling av lagförslaget utbyttes den i förslaget förekommande benämningen avverkningsplan mot *hushållningsplan*. Av riksdagen betonades härvid — jag får härutinnan hänvisa till sammanatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 8, sid. 51 — att skogshushållningsplan omfattade åtskilligt mera än avverkningsplan, nämligen 'en såvitt möjligt fullständig planläggning av skogsskötseln, sålunda bland annat beträffande gallring och andra åtgärder för bibehållande av skogen i god kultur, plan för avverkning till husbehov och avsalu och åtminstone vissa riktlinjer för kulturåtgärder'.

Med hänsyn till de av riksdagen sålunda gjorda antagandena rörande de blivande skogshushållningsplanernas för pastoraten i detalj förbindande innehåll ävensom till den skärpning av kompetensfordringarna för pastoratens skogsbiträden, som riksdagen ansåg behövt vidtaga, stannade riksdagen i den uppfattningen, att den omedelbara kontrollen över pastorats skogsförvaltning icke behövde bliva så omfattande, som förutsatts i propositionen. Riksdagen ansåg följaktligen, att de i propositionen föreslagna bestämmelserna om befogenhet för det kontrollerande organet att vid sidan om avverknings-(skogshushållnings-)planen meddela särskilda fortlöpande anvisningar för pastoraten och de av dessa utsedda förvaltarna (skogsbiträdena) i avseende å virkesutsyningarnas handhavande och skogsskötseln i övrigt kunde utgå ur förslaget.

Av den av mig härförut lämnade redogörelsen för myndigheternas yttranden i förevarande ärende kan slutas, att de av riksdagen uppställda kraven å skogshushållningsplanernas utförlighet icke kommit att förverkligas, i varje fall icke i den utsträckning riksdagen tydligen förutsatt. På sätt stiftsnämnden i Lund framhållit syntes det också vara en teknisk omöjlighet att genom bestämmelser i hushållningsplan mera ingående reglera sättet för avverknings uttagande. Den erfarenhet, som numera vunnits, torde också ha till fullo bestyrkt, att den handlingsfrihet i avseende å virkesutsyningarnas handhavande, som den gällande regleringen inrymmer åt pas-

toratens skogsbiträden, är för vid och kan begagnas till men för det allmän-
nas intressen. Jag finner det följaktligen välbetänkt och i själva verket vara
en naturlig konsekvens av omläggningen av sättet för skogsbiträdenas an-
ställning, att även en rättelse i detta hänseende nu vidtages. Det behövlige
korrektivet synes enklast kunna åstadkommas genom infogande i 52 § första
stycket boställsordningen av ett stadgande av innebörd, att skogsbiträdet
skall vid verkställande av där avsedd virkesutsyning vara förpliktat att
ställa sig till efterrättelse — jämte skogshushållningsplanens bestämmelser
— de anvisningar, som stiftsjägmästaren kan finna erforderligt meddela. Den
kontroll från stiftsjägmästarens sida, som här avses, bör tydligen i fråga
om skog till löneboställe, för vilket uppskattning av normalavkastning ägt
rum, i första hand inriktas på en tillsyn över, att utsyning för avverkning
i varje särskilt fall å boställsskogen icke, med avseende å virkessortiment
och virkets beskaffenhet i övrigt, går utöver eller eljest avviker från vad i
sådant hänseende beräknats och lagts till grund såväl för den för löne-
bostället fastställda skogshushållningsplanen som för den för samma löne-
boställe fastställda uppskattningen av dess normalavkastning. Givetvis
bör denna särskilda kontroll omfatta även virkesutsyningarna genom skogs-
biträdena å skogarna till det mindretal löneboställen, vilka icke blivit
föremål för uppskattning av normalavkastning. Även i avseende å dessa
skogar bör kontrollen gå ut på en effektiv tillsyn över, att vid där skeende
utsyningar de grunder, varpå skogshushållningsplanen i varje särskilt fall
är uppgjord, icke åsidosätts.

Genom sin omedelbara medverkan såväl vid fastställandet av skogs-
hushållningsplanerna som vid uppskattningen av löneboställenas normal-
avkastning förvärvar stiftsjägmästaren framför andra en ingående känne-
dom om ifrågavarande skogars beskaffenhet och tillstånd. De av mig för-
ordade ändringarna i hithörande författningsbestämmelser syfta sålunda
huvudsakligen till ett säkerställande av att denna sakkunskap också må
kunna vid den fortgående skogsvården på ett praktiskt och effektivt sätt
utnyttjas.

Den av mig föreslagna ändringen i 52 § boställsordningen synes böra
träda i kraft så snart ske kan, förslagsvis den 1 juli 1942, varemot ikraft-
trädandet av ändringarna i 44 och 58 §§ boställsordningen lämpligen torde
böra framskjutas till den 1 januari 1943. Uppenbarligen kan den nya an-
ställningsordningen för skogsbiträdena icke beträffande ett vart pastorat
vinna tillämpning, förrän så kan ske utan åsidosättande av den rätt, som
på grund av anställning i dittills gällande ordning må tillkomma pastorats
biträde för skogsskötseln. Kungl. Maj:t torde dock vara oförhindrad att
redan dessförinnan meddela de särskilda föreskrifter, som kunna finnas
påkallade till förberedelse av den förändrade anställningsordningens ge-
nomförande. Sådana föreskrifter lära exempelvis bliva behövlige i avse-
ende å skyldighet i förekommande fall för pastorat att uppsäga tjänste-
avtal med nuvarande skogsbiträde, vars anställning gäller för ej fixerad tid.»

B. Avlöning till militärpastorer i försvarsväsendets fredsorganisation.

Vid fastställandet år 1939 av nuvarande organisation för handhavande under fredsförhållanden av den andliga vården vid försvarsväsendet förut-sattes, att kostnaden för avlöning av i nämnda organisation ingående militär- och marinpastorer skulle bestridas av visst till Kungl. Maj:ts disposition stående anslag ur kyrkofonden. Då emellertid ifrågakvarande anslag visat sig numera icke lämna tillgång jämväl för angivna ändamål och Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond icke i övrigt äger härför disponera några medel ur fonden, har fråga uppkommit om vidtagande av sådan ändring i nämnda lag, att till täckande av berörda avlöningskostnad från och med budget-året 1942/43 erforderliga medel må kunna utanordnas ur kyrkofonden. Till utrönande av den lämpligaste formen för denna lagändring har inom ecklesiastikdepartementet verkställts utredning i frågan, varöver upprättats en *promemoria* av följande innehåll:

I proposition nr 139 till 1939 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t efter föredragning av chefen för försvarsdepartementet förslag om en omorganisation av den andliga vården vid försvarsväsendet under freds-förhållanden. Enligt detta förslag, vilket i allt väsentligt grundade sig på ett av särskilda inom försvarsdepartementet för ändamålet tillkallade sakkunniga utarbetat och den 19 november 1938 avgivet betänkande i ämnet, skulle den andliga vården i fredstid inom försvarsväsendet omfatta såväl religiös som kulturell vård och skulle för handläggning av vissa frågor rörande densamma inrättas ett direkt under Kungl. Maj:t stående centralråd. I avseende å den religiösa vårdens anordnande gick förslaget ut på att, i vad anginge den ordinarie religiösa verksamheten (pastoralvården), denna skulle handhavas av särskilda för viss tid utsedda till svenska kyrkan hörande präster, militär- och marinpastorer, vilka skulle avlönas med arvoden och anställas — i stort sett — en vid varje mera självständigt militärt förband. Den frivilliga delen av den religiösa verksamheten avsågs att vid de särskilda förbanden ombesörjas av soldathemmen eller andra för ändamålet bildade sammanslutningar och understöddas med särskilda anslag. De för den ordinarie religionsvården anställda prästerna, gemensamt benämnda militärpastorer, skulle enligt det framlagda förslaget förordnas, efter förslag av det inrättade centralrådet och sedan vederbörande militära chefer och stiftsstyrelser yttrat sig, av Kungl. Maj:t och — till underlättande av ett gott personval — anställas för relativt kort tid, i regel tre år, samt inneha militärpastorstjänsten allenast såsom bisyssla. De sakkunniga hade i sitt betänkande uppgjort en förteckning över de tilltänkta militärpastorsbefattningarna och för dessa beräknade årsarvoden. Vad de sakkunniga däri föreslagit upptogs, med en mindre utökning i fråga om antalet befattningar, i Kungl. Maj:ts förslag. I enlighet härmed skulle en pastorsbefattning inrättas vid varje dåvarande regemente, kår och fristående kompani inom armén (infanteriet, kavalleriet, artilleriet, ingenjörtrupperna, trängen, intendenturen) utom vid i Karlsborg och Boden förlagda truppförband, en vid varje dåvarande flygflottilj, en vid vartdera

av de två kustartilleriregementena och vid Gotlands kustartillerikår, en vid Västkustens marindistrikt samt dessutom en vid vardera av krigsskolan å Karlberg, arméns underofficersskola, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet och flygkrigsskolan ävensom en vid kustflottan under sommarmånaderna och en för tjänstgöring på flottans långresefartyg, eller inalles 55 tjänster. Arvodena föreslogos till normalt 600 kronor vid regemente och vid krigsskolan å Karlberg, 400 kronor vid kår och flygflottilj samt vid arméns underofficersskola och flygkrigsskolan samt 200 kronor vid fristående kompani och vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, allt för år. Härvid gjordes emellertid avvikelser för Värmlands regemente, vid vilket årsarvodet för militärpastorn sattes till 400 kronor, och hänfördes Västkustens marindistrikt till samma klass som fristående kompani. För pastor vid kustflottan föreslogs arvodet till högst 1,350 kronor, att utgå med särskilt bestämt belopp för månad, och för pastor på flottans långresefartyg till 2,750 kronor, varav 750 kronor för kosthåll. Enligt vad av föredragande departementschefen vid förslaget framläggande särskilt uttalades, skulle militärpastors arvode icke behöva anlitas för bekostande av dennes resor till och från förlägningsplats, i den mån sådana resor i visst fall kunde erfordras, utan borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att på framställning av vederbörande truppförbandschef för sådant fall medgiva, att särskild ersättning finge utgå.

De sakkunniga hade i sitt betänkande föreslagit, att kostnaderna för militärpastorernas arvoden, med undantag av arvodet till fartygspastorn, skulle bestridas ur kyrkofonden, närmare bestämt av det belopp om högst 400,000 kronor om året, som Kungl. Maj:t enligt bestämmelse i 6 § kyrkofondslagen ägde disponera för ersättningar för särskild prästerlig tjänstgöring inom riket och som dittills disponerats uteslutande för stifts- och kontraktsadjunkters verksamhet. Efter inhämtande av dåvarande chefens för ecklesiastikdepartementet mening beträffande en sådan anordning anslöt sig föredragande departementschefen till detta de sakkunnigas förslag men med den utvidgningen, att jämväl ifrågakarande fartygspastors arvode skulle bestridas av kyrkofondsmedel. Kostnaden för denne senares kosthåll, vilket han skulle äga att åtnjuta fritt ombord på långresefartyget, borde likväl belasta marinens mathållningsanslag. Likaså skulle enligt förslaget eventuella särskilda resekostnadsersättningar för militärpastorerna utgå av statsmedel. I detta sammanhang framhöll föredragande departementschefen därjämte, att det föreslagna sättet för bestridande av kostnaderna för militärpastorernas arvoden i fredsorganisationen icke borde medföra, att sådana särskilda kostnader av motsvarande slag, som kunde uppkomma för bestridande av själavården i fält under krigsförhållanden, jämväl skulle utgå av kyrkofondens medel.

I den av Kungl. Maj:t genom propositionen föreslagna organisationen för bestridande av den ordinarie religionsvården vid försvarsväsendet inbegreps icke, såsom nyss antytts, i Karlsborg och Boden förlagda truppförband och ej heller Stockholms och Karlskrona örlogsstationer. För dessa platser var nämligen den militära pastoralvården redan förut fast ordnad. I Karlsborg är salunda kyrkoherden i församlingen tillika garnisonspastor och i Boden finnes en särskild förordnad garnisonspastor. Vid de två örlogsstationerna ombesörjes den militära pastoralvården helt av prästerskapet i därvarande icke-territoriella militära församlingar, Skeppsholms församling och Karlskrona amiralitetsförsamling. Här ifrågakarande militärprä-

ter åtnjuta samtliga särskild avlöning från anslag å riksstatens fjärde huvudtitel, i förekommande fall utöver dem från församlingarna tillkommande löneförmåner.

Kostnaderna för understöd till den frivilliga religiösa verksamheten, liksom även för den kulturella vården vid försvarsväsendet och för det föreslagna centralrådets verksamhet skulle enligt såväl de sakkunnigas som Kungl. Maj:ts förslag helt bestridas av statsmedel, närmare bestämt från ett å fjärde huvudtiteln äskat reservationsanslag till Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet.

Vad Kungl. Maj:t i här berörda delar genom åberopade proposition nr 139 föreslagit, godkändes av riksdagen (lagtima riksdagens skrivelse år 1939 nr 4, punkten 174), som alltså biträdde Kungl. Maj:ts förslag, att kostnaderna för militärpastorernas arvoden skulle få gäldas ur kyrkofonden genom anlåtande av det i kyrkofondslagen bestämda, eljest för stifts- och kontraktsadjunkters avlöande avsedda särskilda beloppet av 400,000 kronor.

Den sålunda beslutade organisationen trädde i funktion under år 1939. Den 2 juni förordnade Kungl. Maj:t om tillsättande av ett centralråd för religiös och kulturell verksamhet inom försvarsväsendet samt utsåg ledamöter i centralrådet, den 20 oktober utfärdade Kungl. Maj:t instruktion för centralrådet (svensk författningssamling 1939: 790) samt meddelade vissa föreskrifter rörande militärpastorernas verksamhet och den 27 oktober förordnade Kungl. Maj:t militärpastorer vid flertalet av i 1939 års proposition avsedda truppförband m. fl. militära organisationer samt fastställde årsarvodena för dem, varvid tillika föreskrevs, att arvoden i fråga för budgetåret 1939/40 skulle bestridas av kyrkofonden och av statskontoret på rekvisition tillhandahållas vederbörande kassaförvaltning för att — med undantag för arvoden till pastorerna vid kustflottan och på flottans långresefartyg — av kassaförvaltningen utbetalas halvårsvis i efterskott. Senare under loppet av samma budgetår förordnade Kungl. Maj:t även övriga av de från början avsedda militärpastorerna, med undantag av militärpastor vid en flygflottilj och pastorn för flottans långresefartyg. Vid sistnämnda flygflottilj ävensom vid en del sedermera nytillkomna truppförband (fristående detachement) hava under följande år särskilda militärpastorer förordnats, varemot någon fartygspastor på flottans långresefartyg ännu icke blivit anställd. Sammanlagda antalet militärpastorer utgör fördenskuU numera 58, och summan av för dem fastställda arvoden uppgår för närvarande till 29,950 kronor för år. Härvid är dock att märka, att det i förenämnda summa inräknade, för pastorn vid kustflottan ursprungligen fastställda maximiarvodet för år, 1,350 kronor, kan komma att överskridas, i den mån kustflottan såsom för närvarande är fallet är sammandragen större delen av året. Arvodet för pastorn i fråga är nu bestämt till 300 kronor för månad.

Vid framläggande av förslag rörande medelsbehovet för den andliga vården vid försvarsväsendet för budgetåret 1940/41 meddelade chefen för försvarsdepartementet (1940 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, punkten 191, sid. 249), att det visat sig, att kostnaderna för militärpastorsarvodena icke för ifrågavarande budgetår kunde bestridas från därtill anvisat avlöningsbelopp av kyrkofonden. I följd av starkt stegrade utgifter för dyrtidstillägg till stifts- och kontraktsadjunkterna måste nämligen förutses, att beloppet i fråga helt behöfve tagas i anspråk för nämnda prästerliga befattningshavares avlöande. Med hänsyn härtill och då me-

del för militärpastorsarvodena icke utan ändring av bestämmelserna i kyrkofondslagen kunde i annan ordning erhållas från kyrkofonden, såg sig departementschefen nödsakad hemställa, att Kungl. Maj:t för dessa utgifters bestridande under det kommande budgetåret måtte föreslå viss höjning av förberörda reservationsanslag å fjärde huvudtiteln för Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet. Förslaget bifölls av riksdagen (skrivelse nr 4, punkten 174). I skrivelse till arméförvaltningens civila departement den 1 november 1940 fastställde Kungl. Maj:t plan för disposition av de sålunda anslagna medlen, att lända till efterrättelse under budgetåret 1940/41. I planen upptogs till arvoden till militärpastorer 35,500 kronor och föreskrev Kungl. Maj:t, att beträffande samma arvoden skulle tillämpas i huvudsak de bestämmelser, som meddelats den 27 oktober 1939, dock att arvodena ej vidare skulle utgå ur kyrkofonden och att årsarvodet till militärpastorn vid Västkustens marindistrikt skulle höjas till 400 kronor.

För budgetåret 1941/42 föreslogs (1941 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, punkten 163, sid. 291) samma anordning beträffande anslaget för arvoden till militärpastorerna som under det föregående budgetåret, dock att för beredande av arvoden åt militärpastorer vid nytillkomna truppförband anslagsposten beräknades höjd till 37,000 kronor. Sedan anslaget av riksdagen beviljats (skrivelse nr 4, punkten 158), fastställde Kungl. Maj:t i skrivelse till arméförvaltningens civila departement den 3 oktober 1941 plan för anslagsmedlens disposition under budgetåret 1941/42. Härvid upptogs arvoden till militärpastorer till 31,950 kronor och meddelades beträffande arvodena i fråga samma föreskrifter som för det nästföregående budgetåret, med tillägg allenast, att årsarvodet till militärpastor vid beredskapsdivision ur luftvärnsartilleriet skulle utgå med 200 kronor och vid flygbaskår med 400 kronor. I den i planen för militärpastorerna upptagna anslagsposten ingå, utöver hittills fastställda arvoden, beräknade arvoden för ett antal militärpastorsbefattningar, som avses att inrättas vid nytillkomna förband, men varå förordnanden ännu ej meddelats.

För att kostnaderna för militärpastorernas arvoden under nuvarande förhållanden skulle kunna, i överensstämmelse med vad av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1939 förutsattes, bestridas ur kyrkofonden påkallas, såsom redan nämnts, ändring i 6 § kyrkofondslagen. Härvid skulle möjligen kunna ifrågasättas antingen, att det däri för ersättningar för särskild prästerlig tjänstgöring inom riket bestämda anslaget å 400,000 kronor höjes med erforderligt belopp, så att detsamma även täcker kostnaderna för militärpastorsarvodena, eller ock att maximeringen i lagstadgandet helt borttages. Emellertid synes det med hänsyn till grunderna för militärpastorsorganisationen mindre lämpligt att låta kostnaderna härför utgå från ett i lag maximerat anslag. Å andra sidan kan det med hänsyn till karaktären av den befogenhet, som åt Kungl. Maj:t inrymts i avseende å anställande av stifts- och kontraktsadjunkter, icke anses tillrådligt att borttaga maximeringen av härför bestämt anslag. Fördenskull torde den lämpligaste lösningslinjen vara, att i 6 § kyrkofondslagen införes en ny bestämmelse av innehåll, att av kyrkofonden skall utgöras

»anslag, som Kungl. Maj:t efter av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlönande av i fredsorganisationen vid försvarsväsendet anställda präster».

Vid anmälan av ärendet i statsrådet den 17 oktober 1941 gjorde *föredragande departementschefen, statsrådet Bagge*, följande uttalande:

Jag finner för egen del det vara i god överensstämmelse med de uppgifter, som numera påvila kyrkofonden, att kostnaden för här ifrågavarande militärprästers fredsavlöning, i enlighet med vad Kungl. Maj:t och riksdagen redan en gång beslutat, skall gäldas ur nämnda fond. Utfallet av den reglering härutinnan, som vidtogs år 1939, visar emellertid enligt mitt förmenande det olämpliga i att söka sammanföra under ett gemensamt anslag utgifterna för här avsedda ändamål och utgifterna för stifts- och kontraktsadjunktsorganisationen. Jag vill fördenskull i nuvarande läge förorda införande i 6 § kyrkofondslagen av en särskild bestämmelse av det innehåll, som i den upprättade departementspromemorian anges.

Sedan Kungl. Maj:t i skrivelse samma dag begärt kyrkomötets yttrande i ärendet, anförde *kyrkolagsutskottet* i sitt i ämnet avgivna betänkande (nr 28):

Det av departementschefen framförda förslaget om beredande från kyrkofonden av nytt anslag till nu ifrågavarande ändamål synes utgöra en konsekvens av den ståndpunkt, Kungl. Maj:t och riksdagen intagit vid 1939 års riksdag. Utskottet finner icke anledning till erinran häremot och anser den av departementschefen förordade anordningen lämplig.

Under återopande av detta kyrkolagsutskottets betänkande förklarade sig *kyrkomötet* i sin skrivelse den 25 november 1941 (nr 27) icke hava något att erinra mot vad departementschefen härutinnan till statsrådsprotokollet uttalat.

I förevarande proposition anför *föredragande departementschefen, statsrådet Bagge*, följande:

»På sätt framgår av mitt yttrande till statsrådsprotokollet för den 17 oktober 1941 förordade jag därvid, att arvoden till militärpastorer i försvarsväsendets fredsorganisation, vilka för närvarande bestridas ur särskilt på riksstaten uppfört anslag till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet, från och med nästkommande budgetår skola utgöras av kyrkofonden. Emot det av mig i samband härmed framlagda förslaget till särskild bestämmelse i lagen om kyrkofond har kyrkomötet, såsom inhämtas av dess skrivelse den 25 november 1941 (nr 27), icke haft något att erinra. Vid sin anmälan sedermera den 3 januari 1942 av de frågor, som tillhörde regleringen för budgetåret 1942/43 av utgifterna under riksstatsens fjärde huvudtitel, anförde chefen för försvarsdepartementet (under punkt 151), att, då förslag till lagändring i här angivet syfte kunde förväntas bliva förelagt 1942 års riksdag, han icke funnit sig böra under förenämnda anslag beräkna medel för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Arvoden för nu avsedda militärpastorer, tillhörande den år 1939 tillskapade organisationen av den andliga vården vid försvarsväsendet, äro,

på sätt härförut omnämnts, för innevarande år beräknade till ett sammanlagt belopp av 37,000 kronor och utgå för närvarande enligt de särskilda grunder, för vilka jag tidigare redogjort. Jag får emellertid i anslutning till den här närmast upptagna frågan erinra om, att förenämnda militärpastorers arbetsuppgifter i det hela överensstämma med de uppgifter inom försvarsväsendet, som å respektive orter ankomma på de härförut omnämnda särskilda prästerliga befattningshavare, vilka — delvis sedan gammalt — finnas anställda vid i Karlsborg och Boden förlagda truppförband samt vid Stockholms och Karlskrona örlogsstationer. Dessa äldre militärt-prästerliga befattningshavare utgöras av en garnisonspastor i Karlsborg, en garnisonspastor i Boden, en amiralitetspastor, en amiralitetspredikant och en extra amiralitetspredikant i Karlskrona (amiralitetsförsamlingen) samt en amiralitetspastor och en amiralitetspredikant i Stockholm (Skeppsholms församling). Arvode för garnisonspastorn i Karlsborg har varit uppfört å Karlsborgs luftvärnsregementes stat med 3,000 kronor samt arvode för garnisonspastorn i Boden å staten för arméfördelningstaberna m. m. med 6,000 kronor. Till de nämnda prästerliga befattningshavarna i Karlskrona utgå arvoden enligt marinens ecklesiastikstat, till amiralitetspastorn med 2,000 kronor, till amiralitetspredikanten med 1,200 kronor och till extra amiralitetspredikanten med 1,020 kronor. Enligt samma stat utgå arvoden jämväl till amiralitetspastorn i Stockholm med 1,860 kronor och till amiralitetspredikanten därstädes med 1,410 kronor. Dessa särskilda militärt-prästerliga beställningar äro alla, med undantag för garnisonspastorsbefattningen i Boden, tjänsteorganisatoriskt förenade med församlingstjänst, för vilken befattningshavaren uppbär avlöning av vederbörande församling enligt särskilda av Kungl. Maj:t därom meddelade bestämmelser. Amiralitetspredikanten i Skeppsholms församling i Stockholm innehar emellertid denna sin befattning för närvarande vid sidan av annan prästerlig tjänst, vilket förhållande — av arvodessättningen att döma — får anses vara avsett som regel. Å de militära arvoden till de nämnda befattningshavarna utgår dyrtidstillägg och, vid garnisonspastorstjänsten i Boden, jämväl kallortstillägg. Då enligt vad jag härförut föreslagit arvoden till militärpastorerna enligt 1939 års organisation hädanefter skola bestridas ur kyrkofonden, torde det i och för sig vara lämpligt och foljdriktigt, att även de avlöningsförmåner, som de övriga här berörda militärt-prästerliga befattningshavarna uppbära från anslag å riksstaten under fjärde huvudtiteln, överföras därifrån till kyrkofonden. Å de i sistnämnda avlöningsförmåner ingående, hittillsvarande militära arvoden torde befattningshavarna — utom amiralitetspredikanten i Skeppsholms församling i Stockholm — böra medgivas ej blott dyrtidstillägg utan även kristillägg för tid varunder sådant tillägg eljest utgår. Jag får erinra om, att i årets statsverksproposition anslagen till avlöningar till aktiv personal m. fl. inom armén och marinen (punkterna 15 och 61)

— vari ingå avlöningarna till de sist omnämnda prästerna — för budgetåret 1942/43, i avbidan på särskild proposition, upptagits med allenast beräknade belopp. Jag får även framhålla, att den av mig förordade avfattningen av tilläggsstadgandet i kyrkofondslagen ger fullt utrymme för överförande till kyrkofonden jämväl av avlöningarna vid de särskilda militär-prästerliga befattningar, som jag härförut berört. Lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1942.»

C. Vissa ytterligare ändringar i ecklesiastik boställsordning m. fl. författningar.

I anledning av propositionerna nr 13 om inrättande av ett särskilt stift för Stockholm jämte vissa kringliggande områden och nr 142 med förslag till lag angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m. ha påkallats vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning, prästlönerregleringslagen och kyrkofondslagen.

Förslaget till ändringar i sistnämnda författning avser bland annat en fråga som i viss mån äger samband med spørsmålet om prästlönefondernas placering, nämligen frågan om den procentsats, efter vilken avkastning å prästlönefond vid pastoratets avräkning med kyrkofonden skall beräknas. Storleken av denna procentsats har betydelse för bestämmande av det tillskott, som pastoraten under vissa förutsättningar äro berättigade att bekomma ur kyrkofonden såsom bidrag till prästerskapets avlöning. Då förvaltningen av pastoratens prästlönetillgångar — boställen och fonder — genom 1932 års boställsreform överlämnades till pastoraten, ansågs, att dessa tillgångars verkliga avkastning, vars storlek vore beroende av pastoratets åtgöranden, icke borde ligga till grund för avräkningen utan att avkastningen skulle upptagas till beräknat belopp. Boställsavkastning skulle sålunda upptagas till ett för viss tid framåt uppskattat normalavkastningsbelopp och fondavkastning beräknas efter en räntefot av 4 procent. Härom infördes bestämmelser i 7 § andra stycket kyrkofondslagen.

I anledning av en vid 1934 års kyrkomöte väckt motion (nr 2) om en av då rådande låga ränteläge påkallad sänkning av berörda procentsats beslöt kyrkomötet (skrivelse nr 25) för sin del antaga förslag till lag om ändrad lydelse av ovannämnda bestämmelse i kyrkofondslagen av innehåll, att fondavkastning skulle beräknas till den procent, lägst tre högst fem, av fondens kapital, som Konungen bestämde. Sedan Kungl. Maj:t förelagt 1935 års riksdag nämnda lagförslag och riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag, utfärdades den 8 oktober 1935 lag om den beslutade ändrade lydelsen av 7 § kyrkofondslagen. Ifrågavarande procenttal har alltsedan ingången av år 1936 enligt Kungl. Maj:ts förordnande utgjort 3.5 procent.

I två vid 1939 års lagtima riksdag väckta likalydande motioner (första kammaren nr 169 och andra kammaren nr 246) hemställdes, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av ifrågavarande paragraf i kyrko-

fondslagen, att lägsta procenttalet för beräkning av fondavkastningen måtte sänkas till två. Till stöd härför anfördes, att, då ränteläget undergått ytterligare sänkning, sedan ovannämnda lagändring vidtagits, det för pastorn vore praktiskt taget omöjligt att placera inflytande försäljningsmedel emot en till 3 procent uppgående ränta samt att pastorn sålunda åsamkades förluster, som finge täckas genom uttaxerade medel. Om försäljningarna medförde ränteförluster för pastorn, kunde eljest önskvärda försäljningar av boställsmark försvåras eller hindras.

Över motionerna hördes statskontoret samt vissa domkapitel och stiftsnämnder. Statskontoret anförde bland annat, att då Kungl. Maj:t ännu icke ens utnyttjat det lägsta procenttal, som vore möjligt att tillämpa, anledning att vidtaga ändring av ifrågavarande lagrum icke syntes vara för handen. Skulle, med hänsyn till ovissheten i fråga om utvecklingen av det allmänna ränteläget, skäl anses föreligga för ett vidgande av den ram, inom vilken Kungl. Maj:t hade att fastställa räntesatsen, syntes detta lämpligast kunna ske genom att, såsom ämbetsverket redan i samband med 1935 års lagändring framhållit, befogenhet lämnades Kungl. Maj:t att — utan att några gränser härför uppdroges — fastställa räntesatsen med hänsyn tagen till vid olika tider rådande förhållanden.

Första lagutskottet, till vars behandling motionerna överlämnades, yttrade i betänkande nr 30 bland annat följande:

Det torde icke kunna bestridas, att det för det dåvarande mötte mycket stora svårigheter för pastorn att kunna med reglerna för placering av prästlönefondskapital uppnå den fastställda räntesatsen, ehuru givetvis förhållandena växlade beträffande olika fonder. Den räntesats, till vilken fondavkastningen i enlighet med kyrkofondslagen skulle beräknas, torde vara avsedd att utgöra ett slags medelränta å det sammanlagda fondkapitalet och syntes böra så nära som möjligt ansluta sig till de faktiska ränteförhållandena. Beständes fondavkastningen till högre belopp än den verkliga avkastningen, uppkomme åtskilliga i ärendet närmare utvecklade olägenheter, såsom t. ex. med avseende å försäljning av pastoratsjord. Det syntes då med hänsyn till det dåvarande låga ränteläget och i betraktande jämväl av osäkerheten i fråga om den framtida utvecklingen på området icke föreligga skäl att i lagen fastläsa ett minimum av tre procent för räntavkastningen. Huruvida i stället ett visst lägre minimaltal borde i lagen utsättas, syntes vara föremål för delade uppfattningar. Enligt utskottets mening borde det av statskontoret redan i samband med 1935 års lagändring framförda förslaget om överlämnande åt Kungl. Maj:t att utan några i lagen uppdragna gränser bestämma procenttalet tagas under förnyat övervägande. På grund härav borde riksdagen hos Kungl. Maj:t göra framställning om utarbetande av förslag i ämnet på grundval av undersökning rörande de faktiska ränteförhållandena beträffande ifrågavarande fonder.

I överensstämmelse med utskottets hemställan anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 maj 1939 om utredning och förslag angående ändring av ovannämnda lagbestämmelse i syfte att i vidgad omfattning

möjliggöra det däri avsedda procenttalets anpassning efter de på området rådande ränteförhållandena.

Kammarrådet H. Skoglund, vilken såsom tillkallad sakkunnig verkställt utredning angående placering av prästlönefonder i fast egendom, har i sin utredning även berört frågan om procenttalet i 7 § 2 stycket kyrkofondslagen. Den sakkunnige har förordat den av första lagutskottet anvisade, av statskontoret redan i samband med 1935 års lagändring föreslagna anordningen om överlämnande åt Kungl. Maj:t att utan några i lagen uppdragna gränser bestämma procenttalet.

Samtliga *domkapitel* och *stiftsnämnder* samt *kammarkollegiet* ha lämnat den sakkunniges förslag utan erinran.

I propositionen nr 142 har *föredragande departementschefen, statsrådet Bagge*, gjort följande uttalande:

»Jag instämmer i den sakkunniges förslag och vill sålunda förorda, att 7 § andra stycket kyrkofondslagen erhåller sådan lydelse att vid bestämmande av tillskott av kyrkofonden för gäldande av pastorats prästlönekostnader avkastningen av fond, som förvaltas av pastorat, beräknas till den procent av fondens kapital, som Kungl. Maj:t med hänsyn till de allmänna ränteförhållandena bestämmer.»

Beträffande den närmare innebörden av övriga ifrågavarande författningsändringar hänvisas till vad därom i propositionerna nr 13 och 142 förmåles.

Riksdagen har den 11 mars 1942, efter hemställan av utskottet i dess utlåtande nr 8, bifallit propositionen nr 13, och utskottet har i utlåtande nr 36 hemställt, att propositionen nr 142 måtte av riksdagen bifallas.

Utskottet.

De i propositionen framlagda författningsförslagen avse *dels* ändrad ordning för anställande av pastoratens skogsbiträden m. m., *dels* frågan om anslag ur kyrkofonden för avlöandet av de i fredsorganisationen vid försvarsväsendet anställda prästerna, *dels* ock vissa av Kungl. Maj:ts propositioner nr 13 och 142 föranledda författningsändringar.

Beträffande 58 § i förslaget till lag om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning föreslår utskottet en redaktionell jämkning, innebärande att lagrummets hänvisning till 44 § tredje stycket utsträcker att gälla även denna paragrafs fjärde och femte stycken. I övrigt har utskottet icke funnit anledning till erinran mot författningsförslagen.

Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen — med förklarande att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i förslaget till lag om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1) Lag

om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400).

Häri genom förordnas, att 1 §, 6 § 1 och 3 mom. samt 44, 52 och 58 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Till boställen — — — allmänt kyrkohemman.

Om den fasta egendom, som inköpes av medel tillhörande prästlönefonder från två eller flera pastorat och som benämnes stifts prästlönefondshemman, gäller vad därom är särskilt stadgat.

6 §.

1. I varje stift med undantag av Stockholms stift skall finnas en stiftsnämnd, bestående av fem ledamöter. Tre ledamöter — — — hos nämnden.

Bland ledamöterna — — — särskilt förordnas.

3. Instruktion för — — — av Konungen.

För Stockholms stift skola de förvaltningsuppgifter, som jämlikt denna boställsordning eller eljest på grund av bestämmelser i lag tillhöra stiftsnämnd, handhavas av stiftsnämnd i annat stift i enlighet med vad Konungen förordnar.

44 §.

För skötseln av löneboställes skog skall hos pastoratet finnas anställt ett särskilt biträde (pastoratets skogsbiträde). Stiftsnämnden må föreskriva, att skogsbiträde skall anställas av två eller flera pastorat gemensamt.

Skogsbiträde skall hava skoglig utbildning. Där särskilda omständigheter det föranleda, må dock till skogsbiträde utses person utan skoglig utbildning, vilken förvärvat erforderlig praktisk erfarenhet i skogsskötsel. Konungen äger förordna, att för vården av större boställsskog skall utses skogsbiträde med högre skoglig utbildning.

Skogsbiträde utses av stiftsnämnden efter av vederbörande pastorat företaget val, som, där två eller flera pastorat skola gemensamt anställa skogsbiträde, förrättas av pastoraten vart för sig. Innan valet företages, skall stiftsjägmästaren beredas tillfälle avgiva yttrande rörande de sökandes lämplighet för uppdraget. Där skogsbiträde skall anställas hos allenast ett pastorat eller där två eller flera pastorat skola gemensamt anställa sådant biträde och pastoraten äro om valet ense, skall den valde av stiftsnämnden utses, försåvitt nämnden finner honom för uppdraget lämplig. Hava för sist-

¹ Senaste lydelse av 6 §, se 1938:734 och av 52 §, se 1934:568.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

nämnt fall pastoraten icke enats om valet, skall en av de valde, vilken stiftsnämnden finner för uppdraget lämplig, av nämnden utses till skogsbiträde.

Kan sökande, varå vederbörande pastorats val fallit, icke av stiftsnämnden såsom skogsbiträde godkännas, äger nämnden utse annan, som nämnden prövar därtill skickad.

Skogsbiträde skall för uppdraget äga att av vederbörande pastorat uppbära skäligt arvode, som stiftsnämnden bestämmer.

52 §.

Avverkning må ej ske annorledes än efter utsyning, som i enlighet med av stiftsjägmästaren meddelade anvisningar verkställes av det hos pastoratet anställda skogsbiträdet.

Finnes å — — — nödig hantlangning.

58 §.

Klagan över — — — av beslutet.

Då stiftsnämnd — — — dess rätt. Mot stiftsnämnds beslut i ärende, som i 44 § tredje *stycket* avses, må ock den föra talan, som anser sig äga företräde till där omförmäld anställning *eller* vars rätt såsom arvodestagare av beslutet beröres.

Över stiftsnämnds — — — ej föras.

58 §.

Klagan över — — — av beslutet.

Då stiftsnämnd — — — dess rätt. Mot stiftsnämnds beslut i ärende, som i 44 § tredje *och fjärde styckena* avses, må ock den föra talan, som anser sig äga företräde till där omförmäld anställning, *samt mot stiftsnämnds beslut, som i 44 § femte stycket avses*, den vars rätt såsom arvodestagare av beslutet beröres.

Över stiftsnämnds — — — ej föras.

Denna lag träder i kraft beträffande 6 och 52 §§ den 1 juli 1942 samt i övrigt den 1 januari 1943.

2) L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

Härigenom förordnas, att 5 och 22 §§ lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse av 22 §, se 1932: 405.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

5 §.

Lön må — — — för komminister.

För domprost vare lägsta lön 8,000 kronor. För domprost i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm skall lönen utgöra 10,000 kronor.

Högsta lönebelopp — — — 5,000 kronor.

22 §.

1. Blir prästgård — — — för pastoratet.

2. Fond, som — — — av domkapitlet. Om användning av fond, som är prästlönetillgång för visst pastorat, till grundförbättring av löneboställe eller till inköp av fastighet är särskilt stadgat.

3. Det åligger — — — föregående år.

Denna lag träder i kraft beträffande 5 § den 1 juli 1942 samt i övrigt den 1 januari 1943.

---

3) L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 30 augusti 1932 (nr 404)
om kyrkofond.

Härigenom förordnas, att 3, 4, 6 och 7 §§ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

Från statsverket utgår till kyrkofonden för varje år ersättning med

dels — — —

dels — — —

dels ock 121,600 kronor för statsanslag, som tillförne åtnjutits av biskopar och pastor primarius eller utgått till biskopslöneregleringsfonden, skolande dessa — — — tillföras kyrkofonden.

Ytterligare skola — — — tillföras kyrkofonden.

4 §.

Därest av — — — sådant överskott.

Vad nu stadgats om behållna avkastningen av prästlönetillgångar, som förvaltas av pastorat, gälle ock pastoratet tillkommande andel av avkastningen från stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman.

---

¹ Senaste lydelse av 3 och 6 §§, se 1941:909 samt av 7 §, se 1935:526.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

6 §.

Enligt vad — — — Luleå stift.

Härutöver skola av kyrkofonden utgöras:

1) — — —

9) anslag, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlönande av i fredsorganisationen vid försvarsväsendet anställda präster.

7 §.

Om för gäldande av pastorats prästlönekostnader under året åtgår högre belopp än som täckes dels av avkastningen av pastoratets prästlönetillgångar och av pastoratet tillkommande andel av avkastningen från stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman — med undantag som i 4 § sägs — dels ock därutöver av ett belopp, motsvarande en uttaxering för skattekrona inom pastoratet av det öretal, Konungen för året bestämmer, äger pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott av kyrkofonden, dock ej för gäldande av lönebelopp, som pastoratet enligt 9 eller 10 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning särskilt förbundit sig att utgöra.

Vid bestämmande av tillskott, som nu sagts, skall löneboställes avkastning tagas i beräkning med belopp, som fastställts med tillämpning av 9 § (löneboställets normalavkastning), avkastningen av fond, som förvaltas av pastorat, beräknas till den procent av fondens kapital, som Konungen med hänsyn till de allmänna ränteförhållandena bestämmer, samt pastorat tillkommande andel av avkastningen av stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman upptagas till det belopp, vartill denna andel för näst föregående räkenskapsår uppgått.

Denna lag träder i kraft beträffande 3 och 6 §§ den 1 juli 1942 samt i övrigt den 1 januari 1943.

Stockholm den 28 april 1942.

På första lagutskottets vägnar:

N. GÄRDE.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Gärde, Wagnsson, Karl Emil Johanson, Brandt, Caap, Ahlqvist och Verner Andersson*;

från andra kammaren: herrar Lindqvist, Hedlund i Östersund, Björling, Larsson i Hede*, Landgren och Andersson i Mölndal, fröken Öberg samt herr Gustafsson i Lekåsa*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.